

EVENKER I KINA

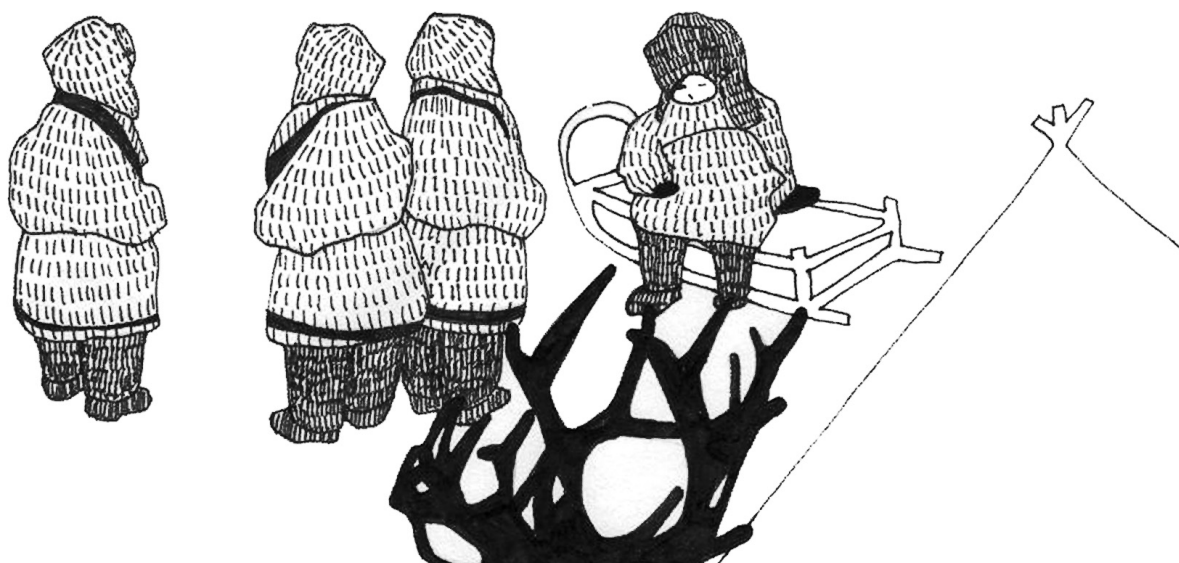

ILLUSTRATION: KARIN ERIXON

Innanför Kinas gränser, i Inre Mongoliet lever de flesta av världens räknade, cirka 31 000, evenker. Såsom Sveriges samer bor de i kåtor och ägnar sig åt rensköttsel. Deras natur påminner om den norrbottniska, men istället för tallhedar är det lärkträd som pekar mot himlen och finns på taigan.

Många likheter finns mellan de skandinaviska samerna och evenkerna. Detta folk i nordöstra Kina och Sibirien i Ryssland är renskötare och lever, precis som många samer gjort, i kåtor (*tjum* på evenkiska). Ordet evenk betyder, på deras tungusiska språk, skogsmänniskor. Vissa av dem benämner också sig själva som *orochen*, vilket betyder just renskötare, eller *ile* – mänsklig varelse. Att de benämner sig som varelser med tillägget mänskliga visar att de ser sig själva som en del av naturen där de bor. Att använda landskapet handlar för evenkerna inte bara om resursutnyttjande, utan också om myter, tro, historia och släktskap.

Evenkerna, en av Kinas femtiofem registrerade minoriteter, är en av lan-

dets minsta folkgrupper och de flesta bor nära staden Hailar i Inre Mongoliet. På grund av en lång och nära kontakt med sibiriska folkgrupper, är den vanligast förekommande religionen, bland evenkerna, schamanismen. Många av dem har dock anammat lamaismen, den typiska tibetanska buddhistiska tron. Evenkernas etniska särskildhet har kommit att bli naggad i kanten och detta dels på grund av assimilerings.

SPRÅKET PÅ VÄG ATT DÖ UT

En annan orsak till att deras kultur kommit att bli utarmad är att deras eget språk, evenki, inte längre är något som en majoritet av dem behärskar. Detta beror dels på nära kontakt med ryskan, dels att evenkerna är utspridda över stora områden, och att de har olika nationellt ursprung. Evenki – skrivspråket – skapades i slutet av 20-talet och introducerades i skolorna i det evenkiska nationella territoriet (innanför Rysslands gränser). Språket kan läsas i tidningar och höras på radio men bruket begränsas då användarna av språket minskar.

Skolgången har dock medfört att evenkernas livsstil som nomader tvingats bort. I många fall får männen följa med renarna vid vinterflykten till bergen och under sommaren resa till stäpperna. Detta separerar dem från deras familjer. Ett resultat av detta är att traditioner och speciellt hantverk inte förs vidare till nästa generation.

I samklang med naturen lever evenkerna ovanpå permafrosten. Ur floden tar de sitt dricksvatten på sommaren och smälter snö under vintermånaderna. De äter saltat, rökt renkött i likhet med samerna och festdrycken är saft på taigans bär. Men världen omkring har gett sig till känna och kryper närmare. Fiske, jakt och renuppfödning försvåras av minskad användbar natur. Eldar kan hålla myggen borta, men utanför tältbastur, uppvärmda av heta stenar, dras järnväg genom området. Längs dess räls följer nedsmutsning, skogsavverkning och förstörelse av naturliga jaktmarker.

Victoria Enström